

Ενέργεια, εξορύξεις και ελληνοτουρκικές εντάσεις

Ένα γεγονός, που ιδιαίτερα τους δύο τελευταίους αιώνες επηρεάζει καθοριστικά τις διεθνείς σχέσεις και προκαλεί εντάσεις, ακόμη και πολεμικές συγκρούσεις, είναι το ότι η ενέργεια εξαιτίας της ιδιαίτερα μεγάλης εμπορικής της αξίας αποτελεί κομβικό θέμα στις διακρατικές σχέσεις με πολλές κοινωνικο-πολιτικές προεκτάσεις. Ο καπιταλισμός που βασίζεται στην αέναη μεγέθυνση της παραγωγής, διακίνησης και κατανάλωσης προϊόντων έχει καταστήσει τον ενεργειακό τομέα σε αναντικατάστατο παράγοντα για την αναπαραγωγή και συσσώρευση του κεφαλαίου.

Με τον τρόπο αυτό τα ενεργειακά κοιτάσματα που βρίσκονται στα γεωγραφικά όρια κάθε χώρας, εκτός από την -υποτιθέμενη- κάλυψη των εγχώριων ενεργειακών αναγκών, προσφέρουν τη δυνατότητα στο κράτος να επηρεάζει τις εξελίξεις (πολιτικές και οικονομικές) αλλά και να καθορίζει τους όρους του εμπορίου στην περιοχή του ισχυροποιώντας τη θέση του διεθνώς. Και αυτό παρά το γεγονός ότι η εξόρυξη αυτών των κοιτασμάτων είτε στο στάδιο της έρευνας είτε στο στάδιο της υλοποίησης επιφέρει μεγάλες οικολογικές καταστροφές και έχει πολύ αρνητικές κοινωνικές συνέπειες (αποψιλώσεις δασών, θανάτωση και εξαφάνιση ζώων, ρύπανση της ατμόσφαιρας, του εδάφους και του υδροφόρου ορίζοντα, φτωχοποίηση, ασθένειες και εκτοπισμός των κατοίκων από τις περιοχές κατοικίας τους είναι μερικές μόνο από τις καταστροφικές συνέπειες που επιφέρουν οι εξορυκτικές δραστηριότητες). Ενώ δεν πρέπει να ξεχνάμε τη μεγάλη πιθανότητα πρόκλησης ατυχημάτων με τις ανυπολόγιστες ζημιές που προκαλούν, όπως έγινε με τις εκρήξεις σε πλατφόρμες άντλησης πετρελαίου στον Κόλπο του Μεξικού το 1988 και το 2010, τα ναυάγια πλοίων μεταφοράς πετρελαίου ένα από τα οποία ήταν και αυτό του πλοίου "Αγία Ζώνη ΙΙ" το 2017 στο Σαρωνικό Κόλπο και πολλά ακόμη ατυχήματα σε άλλες περιοχές.

Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η έρευνα και η εξόρυξη υδρογονανθράκων στη χώρα μας η οποία, επιπλέον, χρησιμοποιείται ως πρόσχημα, για την όξυνση των εθνικισμών και την υπαρκτή ή κατασκευασμένη απειλή θερμών επεισοδίων.

Ειδικά για την περιοχή της Ν.Α. Μεσογείου το θέμα της έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων και της μεταφοράς τους στην ευρωπαϊκή αγορά για την κάλυψη των διαρκώς αυξανόμενων ενεργειακών αναγκών της, έχει αναχθεί σε ζήτημα στρατηγικής σημασίας που συνδέεται με τη γενικότερη ανακατάταξη του συσχετισμού δυνάμεων σε διεθνές επίπεδο. Η σημερινή περίοδος θα μπορούσε να συγκριθεί -τηρουμένων των αναλογιών- με ενεργειακή φρενίτιδα για αναζήτηση πετρελαίου στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και τον ανταγωνισμό ανάμεσα στις πετρελαϊκές πολυεθνικές Shell της Αγγλίας και Total της Γαλλίας, για τον έλεγχο των πετρελαίων της Μοσούλης, (περιοχή στα νότια της Τουρκίας) και τη μικρασιατική καταστροφή που ακολούθησε. Αξίζει εδώ να υπενθυμίσουμε ότι την ελληνική εκστρατεία στη Μικρά Ασία όχι μόνο υποκίνησε, αλλά και καθοδήγησε άμεσα η Αγγλική κυβέρνηση. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει

ο ιστορικός Νίκος Ψυρούκης*, "Τον ελληνικό στρατό στη Μικρά Ασία τον διέτασσε ο Κάλθροπ και τον Κάλθροπ ο Τσώρτσιλ και ο Κρώζον. Ο Κρώζον, υπουργός εξωτερικών της Αγγλίας, σαν βασικός μέτοχος της Shell και των πετρελαίων της Μοσούλης ήξερε πολύ καλά πώς έπρεπε να κινείται και να δρα ο ελληνικός στρατός για την κατοχύρωση των συμφερόντων των αγγλικών μονοπωλίων πετρελαίου. Σαν υπουργός των Εξωτερικών κανόνιζε ώστε οι επιχειρήσεις του ελληνικού στρατού στη Μικρά Ασία να έχουν καθαρά χαρακτήρα ενίσχυσης των αγγλικών σχεδίων στην περιοχή και τίποτε άλλο" Και συνεχίζει με μια πολύ ενδιαφέρουσα ανάλυση για το ρόλο των Άγγλων και των Γάλλων στην καταστροφή που ακολούθησε. Αυτό που επίσης επισημαίνει και ο Νίκος Ψυρούκης είναι η "παγίδα" της Συνθήκης των Σεβρών, το 1920 (Ελλάδα των δύο θαλασσών και των δύο ηπείρων), που έστησαν οι μεγάλες δυνάμεις, προκειμένου να διαμορφώσουν το απαραίτητο, για τα σχέδιά τους εθνικιστικό κλίμα στην Ελλάδα.

Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και σήμερα στην Ν.Α Μεσόγειο: έξι πετρελαϊκές πολυεθνικές, η αγγλική Energean Oil & Gas, η γαλλική Total, η ισπανική Repsol S.A, η ιταλική Edison, η αμερικανική Exxon Mobil και τα Ελληνικά Πετρέλαια (ΕΛΠΕ) κατέχουν ή διεκδικούν άδειες για έρευνα και εξορύξεις υδρογονανθράκων, τόσο στο χερσαίο και το θαλάσσιο χώρο της Δυτικής Ελλάδας, όσο και στο θαλάσσιο χώρο της Νότιας Ελλάδας και Ν.Α Μεσογείου, γύρω από την Κρήτη και τα Δωδεκάνησα. Και ενώ η διαδικασία αδειοδότησης, όπως και οι έρευνες βρισκόταν σε εξέλιξη, πριν από την εμφάνιση της πανδημίας ετέθη επιτακτικά από τα κράτη, ιδιαίτερα τα μεγάλα, που "εκπροσωπούν" τις προαναφερόμενες πολυεθνικές το θέμα της αξιοποίησης και της μεταφοράς στην Ευρώπη των -αμφιλεγόμενων- ενεργειακών αποθεμάτων στη Ν.Α. Μεσόγειο, που διαφημιζόνταν ως "μεγάλα", προτού ακόμη οι έρευνες αποδείξουν ότι υπάρχουν. Έτσι στα τέλη του Μαρτίου του 2019 πραγματοποιήθηκε στην Ιερουσαλήμ συνάντηση για το σχεδιασμό του αγωγού μεταφοράς πετρελαίου από τη Μεσόγειο στην Ευρώπη, του γνωστού ως EastMed, με την παρουσία του προέδρου της Κύπρου, Νίκου Αναστασιάδη, των πρωθυπουργών της Ελλάδας και του Ισραήλ, Αλέξη Τσίπρα και Μπενιαμίν Νετανιάχου και την "εποπτεία" του Υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάικ Πομπέο, ο οποίος από τότε κάνει συχνότατη την παρουσία του σε όλα τα κράτη της περιοχής. Μάλιστα από τη Δευτέρα 27/9 έκανε τριήμερη επίσκεψη στη χώρα μας εμφανιζόμενος ως εγγυητής της "ενεργειακής ασφάλειας" και της "αποκλιμάκωσης της έντασης" ανάμεσα της Ελλάδα και την Τουρκία. Αυτό όμως που στην πραγματικότητα επεδίωκε και πέτυχε είναι η "αναβάθμιση των σχέσεων Ελλάδα και ΗΠΑ" με την παραχώρηση της Σούδας για ελλιμενισμό ενός από τα μεγαλύτερα πολεμικά πλοία των ΗΠΑ και την αγορά νέων αμερικανικών όπλων από τη χώρα μας.

Βέβαια ως "εγγυητές" της "αποκλιμάκωσης της έντασης" εμφανίζονται και τα άλλα ιμπεριαλιστικά κράτη, όπως η Γερμανία και η Γαλλία, για τα συμφέροντα βέβαια των δικών τους πετρελαϊκών πολυεθνικών, θυμίζοντας λίγο το 1920, όταν Αγγλία και Γαλλία εμφανίζονταν ως εγγυήτριες δυνάμεις των πετρελαίων της Μοσούλης.

Από τα προαναφερόμενα γίνεται φανερό ότι οι μεγάλες δυνάμεις “ενδιαφέρονται για τη δημιουργία κλίματος συνεννόησης ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία” με την κρυφή ελπίδα ότι στις “διαπραγματεύσεις” που θα ακολουθήσουν την πιθανή εξόρυξη υδρογονανθράκων η “δική” τους πολυεθνική θα είναι περισσότερο ωφελημένη. Η δική μας όμως εύλογη ανησυχία είναι τι θα συμβεί, εάν οι πολυεθνικές “δεν τα βρουν” στη μοιρασιά, όπως έγινε το 1919.

Επίσης αξίζει να επισημάνουμε ότι οι Αμερικάνοι “καίγονται” περισσότερο να κερδίσουν έδαφος στη προσέγγιση της ελληνικής κυβέρνησης, γιατί φαίνεται ότι το προβάδισμα το έχει η ΕΕ και κυρίως η Γερμανία, ελέω Μέρκελ. Βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η ΕΕ και η Γερμανία έχουν το “επάνω χέρι” όχι μόνο λόγω της αποτελεσματικότερης διπλωματίας τους, αλλά κυρίως γιατί έχουν δεσμεύσει τη δημόσια περιουσία της χώρας μέσω του υπερταμείου.

Όμως όπως φαίνεται από τις πολιτικές εξελίξεις, οι μεγάλες δυνάμεις δεν ενδιαφέρονται μόνο για τους υδρονάνθρακες και τον East Med. Στην πραγματικότητα ενδιαφέρονται, όπως έκαναν πάντα, για τη συντήρηση κλίματος έντασης και διχασμού ανάμεσα στον ελληνικό και τον τουρκικό λαό. Για το λόγο αυτό επισκέπτονται συχνότατα την Ελλάδα και την Τουρκία, ακόμη και σήμερα που οι τιμές του πετρελαίου είναι πολύ χαμηλές και οι ίδιες οι πολυεθνικές αναβάλλουν τις έρευνες. Στις ημέρες μας γίνεται πλέον πασιφανής η υποκριτική συμπεριφορά αυτών των δυνάμεων. Διότι και η αμερικανική και η γερμανική και η γαλλική κυβέρνηση από την μια παρουσιάζονται ότι κόπτονται για την εμπέδωση κλίματος ηρεμίας και ειρήνης στην περιοχή και από την άλλη αγωνιούν ποια κυβέρνηση θα υπογράψει τις περισσότερες συμφωνίες για πώληση όπλων τόσο με την ελληνική κυβέρνηση του κ. Μητσοτάκη όσο και με την τουρκική κυβέρνηση του κ. Ερντογάν. Αν μάλιστα σκεφθούμε ότι ξοδεύονται εκατοντάδες εκατομμύρια για όπλα σε μια περίοδο πανδημίας που οι λαοί τα έχουν ανάγκη για να καλύψουν τις δαπάνες για την υγεία αλλά και άλλες κοινωνικές παροχές, καταλαβαίνουμε ότι η κατάσταση γίνεται τραγική.

Με όσα πιο πάνω αναφέρθηκαν, αλλά κυρίως από όλα όσα το παρελθόν μας έχει διδάξει, είναι φανερό ότι ούτε ο ελληνικός ούτε ο τουρκικός λαός πρόκειται να ωφεληθούν από την “φιλειρηνική” παρέμβαση των μεγάλων δυνάμεων. Παρόμοιες παρεμβάσεις στο παρελθόν και στο απώτερο, αλλά και στο πρόσφατο μόνο δεινά συσώρευσαν στους λαούς.

Επομένως είναι ανάγκη οι πολίτες και τα κινήματα να αντιδράσουμε άμεσα και αγωνιστικά με στόχο

Να ακυρωθούν όλες οι άδειες που έχουν παραχωρηθεί από το κράτος και να σταματήσει κάθε διαδικασία αδειοδότησης τόσο για έρευνα όσο και για εξόρυξη υδρογονανθράκων

Να διαμορφώσουμε, όσο γίνεται γρηγορότερα, ένα πλαίσιο προτάσεων, έστω και σε γενικές γραμμές που θα κινείται έξω από το σημερινό

“αναπτυξιακό” μοντέλο παραγωγής, διακίνησης και εμπορίας της ενέργειας με βάση, πρωταρχικά, τις τοπικές ανάγκες.

Να αποτραπεί κάθε εμπλοκή της χώρας μας σε πολεμικές διαμάχες και

Να σταματήσει η διαδικασία εξαγοράς όπλων, για να διατεθούν τα χρήματα σε κοινωνικές δαπάνες και ιδιαίτερα για την υγεία, που στις μέρες μας τόσο πολύ την έχουμε ανάγκη.

28/9/2020

Μάκης Σταύρου, ιστορικός

*Νίκος Ψυρούκης "Η Μικρασιατική Καταστροφή" σελίδα 159, εκδόσεις Αιγαίον-Κουκίδα.

Το άρθρο γράφτηκε με αφορμή την έξαρση της ελληνοτουρκικής έντασης και την επίσκεψη του Υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ, Μάικ Πομπέο, στη χώρα μας